

3. Звіт ГПУ про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями, форма №1-ОЗ (місячна). URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112759&libid=100820&c=edit&_c=fo (дата звернення: 03.12.2020).
4. Національна поліція України. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/narkozlochini/zaminulij-rik-pidrozdili-protidiji> (дата звернення: 24.01.2021).
5. Кузьмін Р.Р. Запобігання злочинам у сфері господарської діяльності: монографія. К.: Нац. акад. внутр. справ., 2012. 408 с.

УДК 35.075.2

Олійничук О.І.

*к.е.н., доцент кафедри кримінального права та процесу і правоохоронної діяльності
Західноукраїнського національного
університету*

ОКРЕМІ ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

28.01.2021 року Верховною Радою України було прийнято Закон «Про Бюро економічної безпеки України» № 1150-ІХ [5]. У пояснювальній записці до законопроекту його розробники обґрунтовували необхідність його ухвалення декількома вагомими аргументами. Це і євроінтеграційний курс державної політики; і недостатня ефективність роботи, передусім, податкової міліції щодо розслідування економічних злочинів; і доцільність позбавлення правоохоронних органів від невластивих функцій та необхідність відокремлення правоохоронної та сервісної податкової функцій. Водночас автори наголошували, що створення єдиного державного органу, який нестиме відповідальність за протидію економічній злочинності, та усунення дублювання відповідних функцій у різних правоохоронних органах є однією з вимог Меморандуму про економічну та фінансову політику. За прогнозами розробників закону у результаті функціонування Бюро економічної безпеки (БЕБ) відповідно до покладених на нього функцій та завдань слід очікувати налагодження партнерських відносин між бізнесом та контролюючими органами, забезпечення ефективності діяльності єдиного правоохоронного органу у сфері боротьби з економічними правопорушеннями, а також сприяння підвищенню позиції України в рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business, що оцінюється експертами Світового банку [3].

22.03.2021 р. Президент України підписав Закон «Про Бюро економічної безпеки України» [4], що, фактично, стало відправною точкою у запуску процесу зі створення БЕБ. Згідно із Законом до повноважень Бюро віднесено, зокрема: виконання оперативно-розшукової діяльності та досудового

розслідування у межах визначеної підслідності, інформаційно-пошукової та аналітично-інформаційної роботи для виявлення та усунення причин і умов, сприятливих для вчинення кримінальних правопорушень, підслідних Бюро економічної безпеки України [1].

На основі аналізу положень прийнятого Закону «Про Бюро економічної безпеки України» можна зробити висновок про наявність колізій щодо статусу новоствореного органу та, власне, його найменування. Так, у проекті Закону за статусом БЕБ визначалось як «державний правоохоронний орган», тоді як в прийнятому Законі за ним в кінцевому підсумку закріплено статус «центрального органу виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави» [5]. Такий підхід законодавця видається не достатньо логічним, адже БЕБ наділено повноваженнями з оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування без ідентифікації даного органу як правоохоронного. Відтак, БЕБ в якості центрального органу виконавчої влади прирівняно до міністерства (що «забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох визначених Кабінетом Міністрів України сферах» [8]), або до іншого органу центральної виконавчої влади (що «утворюються для виконання окремих функцій з реалізації державної політики як служби, агентства, інспекції, комісії» [8]). Очевидно, дотримуючись такого підходу у визначенні статусу БЕБ, законодавець намагався продемонструвати масштабність покладених завдань, коли наділяв новостворений орган крім чітко визначеної правоохоронної функції, ще й аналітичною, економічною, інформаційною та іншими функціями. Водночас для підтвердження дискусійності такого підходу в означенні статусу органу можна навести законодавчі позиції щодо статусу Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань, які відповідно до Законів України «Про Національне антикорупційне бюро України» [7] та «Про Державне бюро розслідувань» [6] маючи статус правоохоронних органів, також, фактично, виконують й інші, крім правоохоронної функції, зокрема, аналітичну, інформаційну тощо.

Без сумніву, ключовим мотивом створення БЕБ було підвищення ефективності протидії підслідним кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що створюють загрозу життєво важливим інтересам України. Разом з тим, саме найменування новоствореного органу видається не досить вдалим. Якщо звернутися до нормативно-правового акту Мінекономіки – Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, то можна відзначити офіційне тлумачення поняття «економічна безпека», під яким розуміється «стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання» [2]. Хоча дані Методичні рекомендації мають інформаційний, рекомендаційний, роз'яснювальний характер та не є обов'язковими, але вони ґрунтуються «на комплексному

аналізі індикаторів економічної безпеки з виявленням потенційно можливих загроз економічній безпеці в Україні і застосовуються Мінекономіки для інтегральної оцінки рівня економічної безпеки України в цілому по економіці та за окремими сферами діяльності» [2]. Отже, відповідно до даного нормативно-правового документу Мінекономіки регулярно здійснює інтегральну оцінку рівня економічної безпеки України як в цілому по економіці, так і за її окремими сферами, результати якої становлять підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо аналізу, запобігання та нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам у відповідній сфері. Відтак, постає логічне питання: чи будуть передані функції з інтегральної оцінки рівня економічної безпеки та її окремих складових новоствореному органу – Бюро економічної безпеки України?

Ще одним аргументом у дискусії щодо раціональності найменування Бюро видається склад елементів економічної безпеки. Так, відповідно до вищезгаданих Методичних рекомендацій складовими економічної безпеки є «виробнича, демографічна, енергетична, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, продовольча, соціальна, фінансова безпеки» [2]. Такого виокремлення складових, здебільшого, дотримуються і в наукових колах. Тому постає чергове питання: якими функціями та завданнями наділене Бюро економічної безпеки України для забезпечення, зокрема, інноваційної компоненти інвестиційно-інноваційної складової економічної безпеки України? Аналогічне питання стосується й інших складових, наприклад, соціальної, демографічної тощо.

Отже, підсумовуючи, можна погодитися із раціональністю аргументів на користь усунення розпорошеності функцій та створення єдиної структури, відповідальної за протидію економічним правопорушенням, проте дискусійними видаються статус та найменування новоствореного органу, в тому числі через очевидний дисонанс завдань, покладених на Бюро, із його назвою, що не відповідає законодавчо окресленій сфері діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон про створення Бюро економічної безпеки опублікували. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3214275-zakon-pro-stvorennja-buro-ekonomichnoji-bezpeki-opublikovali.html> (дата звернення: 28.03.2021 р.).
2. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджені Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 29.03.2021 р.).
3. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Бюро економічної безпеки України». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69331 (дата звернення: 27.03.2021 р.).
4. Президент підписав закон щодо створення Бюро економічної безпеки. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-shodo-stvorennja-buro-ekonomichnoji-bezpeki-67265> (дата звернення: 29.03.2021 р.).

5. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення: 29.03.2021 р.).
6. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (дата звернення: 29.03.2021 р.).
7. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 29.03.2021 р.).
8. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#n2> (дата звернення: 29.03.2021 р.).

УДК 364.2:338.2

Посаднєва О. М.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Херсонського національного технічного
університету*

Білоус І. І.

*к.е.н., доцент кафедри кримінального права
та процесу і правоохоронної діяльності
Західноукраїнського національного університету*

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Оскільки суспільство – це рушійна сила розвитку країни в цілому, а «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1], тому саме соціальній складовій слід приділити особливу увагу в структурі економічної безпеки.

Варто відмітити, що соціальна безпека покликана забезпечити гідний та якісний рівень життя населення незалежно від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, проте на практиці це часто не реалізується. Відповідно, все, що знижує якість життя, завдає шкоди конкретній людині, суспільству в цілому, є факторами, які загрожують соціальній безпеці, а також й економічній стабільності.

Негативними наслідками дії соціальної загрози є втрата людського потенціалу через загибель громадян України, різке погіршення стану здоров'я, тривала нестабільність, посилення націоналізму та сепаратизму, масове